

Het APF, nu al de ideale oplossing voor het verplichtgestelde BPF?

Door: Jop Versteegt

Het algemeen pensioenfonds (APF) kan ook een oplossing bieden voor verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds (BPF'en) die bereid zijn om nieuwe opbouw en liggende aanspraken te splitsen. De toekomstige opbouw, die gebaseerd is op de verplichtstelling, ondergebracht bij een BPF dat zijn werkingssfeer uitbreidt, de reeds opgebouwde aanspraken ondergebracht bij het APF. Aanzienlijke kortingen kunnen voorkomen worden, een eventueel grondslagenverschil eenvoudiger opgelost en belangrijke reducties gerealiseerd op het gebied van transactiekosten. Een nieuw perspectief aan de horizon, een uitstekend alternatief.

De toekomstige opbouw, die gebaseerd is op de verplichtstelling, ondergebracht bij een BPF dat zijn werkingssfeer uitbreidt, de reeds opgebouwde aanspraken ondergebracht bij het APF. Aanzienlijke kortingen kunnen voorkomen worden, een eventueel grondslagenverschil eenvoudiger opgelost en belangrijke reducties gerealiseerd op het gebied van transactiekosten. Een nieuw perspectief aan de horizon, een uitstekend alternatief.

Door splitsing ontstaat er een nieuw alternatief

Het APF is op 1 januari 2016 geïntroduceerd als alternatief voor ondernemingspensioenfonds, beroepspensioenfonds en vrijwillige bedrijfstakpensioenfonds die uitdagingen hebben rond het borgen van hun toekomstbestendigheid. Bewust is er een keuze gemaakt om het APF niet beschikbaar te maken voor het verplichtgestelde BPF; dit zou een ongewenste impact kunnen hebben op de marktwerking zoals die vandaag de dag is georganiseerd.

In het SEO economisch onderzoek van september 2015 zijn argumenten aangedragen om de wetgeving zodanig aan te passen dat een APF een verplichtgestelde bedrijfstakpensioenregeling zou kunnen uitvoeren. De verplichtstelling die nu aan het BPF kleeft zou dan dus geregeld worden via een verplichtstelling aan de regeling. Op 16 november 2015 heeft staatssecretaris Klijnsma per brief aangegeven welke vervolgstappen zij ziet om dit mogelijk te maken. Op dit moment lijkt het echter erg onzeker of de wetgeving hiervoor wordt aangepast.

Toch is er een interessant perspectief aan de horizon, en mogelijk nog wel interessanter en eenvoudiger dan de (tijdelijke) oplossing die gerealiseerd wordt in de wetgeving rond fusie van BPF'en. Namelijk het splitsen van de pensioenopbouw en aanspraken bij een verplichtgesteld BPF in toekomst en verleden.

Dat kan. Pensioenopbouw uit het verleden heeft namelijk geen verplichtstelling meer nodig, toekomstige opbouw wel. Hiermee is instappen in een APF opeens een reële optie. En wat levert dat op? Concrete situaties laten zien dat aanzienlijke kortingen voorkomen kunnen worden. Een eventueel verschil in grondslagen is eenvoudiger op te lossen. En transactiekosten kunnen fors naar beneden.

Uiteraard is communicatie met deelnemers over een gesplitste opbouw in de basis niet ideaal. Maar nieuwe online-technieken ondervangen dit grotendeels. Die bieden eenvoudig een totaal inzicht. Tevens moet het fonds goed nadenken over het borgen van de risico's rond "geen premie, wel recht" principe. En over de toekomstbestendigheid van een gesloten regeling. Tegelijkertijd zien we dat diverse BPF'en een premiedekkingsgraad vragen die ver onder de huidige dekkingsgraad ligt. Herverdeling van opgebouwde aanspraken naar nieuwe opbouw is daarmee aan de orde van de dag. Ook vanuit dat perspectief zou het splitsen wel eens in het belang van bijvoorbeeld de opgebouwde rechten kunnen zijn.

Kortom splitsing biedt een alternatief dat mogelijk beter en toekomstbestendiger is voor de deelnemer. Het is een perspectief dat uitnodigt, rekening houdend met de vermelde aandachtspunten, om de mogelijkheden ervan grondig te onderzoeken.

Consolidatie uitdaging van verplichtgestelde BPF'en

Ook veel verplichtgestelde BPF'en worstelen met hun toekomstbestendigheid. Diverse BPF'en zijn met elkaar in gesprek om te kijken waar werkingssferen uitgebreid kunnen worden om samen sterker te zijn. Hierin zien we echter vaak uitdagingen rond een dekkingsgraadverschil, wat instappen blokkeert. Er lijkt niet eenvoudig een optie te zijn dat aangesloten werkgevers een bijdrage doen om dat verschil op te lossen; veelal is ook het fonds dermate vergrijsd dat de premiebijdrage hoe dan ook geen materiële impact heeft op het resultaat, het premiestuur is bot. Een fonds kan aanspraken korten. Maar het verschil tussen dekkingsgraden kan dermate omvangrijk zijn dat het helder is dat het doorvoeren van een aanzienlijke korting niet in het belang kan zijn van alle deelnemers. En dus zien sociale partners af van samen verder gaan. Het fonds wordt "tegen wil en dank" doorgezet.

Splitsing biedt een alternatief dat mogelijk beter en toekomstbestendiger is voor de deelnemer.

Er is wetgeving in de maak om BPF'n tijdelijk te laten fuseren met verschil in dekkingsgraden. Een complex proces en opdracht voor fondsen om hieraan invulling te kunnen geven. Het voornemen is om toe te staan dat de BPF'en al tot één rechtspersoon fuseren waarna op een later moment de (tijdelijk) afgescheiden vermogens worden samengevoegd. Na vijf jaar is er de mogelijkheid om een eenmalige verlenging af te spreken van één jaar of een verlenging van maximaal twee jaar waarna het fonds, mochten de dekkingsgraden niet naar elkaar toe gegroeid zijn, alsnog weer gesplitst wordt in twee afzonderlijke fondsen. Dit is een buitengewoon moeizame operatie om de werkelijke fusie met elkaar te realiseren, als ook mogelijk een kostbaar proces waar het deelnemersbelang niet mee gediend is indien beide partijen uiteindelijk het niet voor elkaar krijgen en alsnog weer moeten splitsen. De kosten voor het samenvoegen, als ook splitsen zijn dan onttrokken aan het individueel pensioenresultaat van de deelnemer. De vraag is of sociale partners vanuit die bedreiging wel een dergelijke stap willen en kunnen zetten.

Het is van cruciaal belang om splitsen van verleden en toekomst standaard als optie in overweging te nemen.

Vanuit juridisch perspectief

Door de verplichtstelling worden werkgevers verplicht om de premie af te dragen voor de personen die in een bedrijfstak werkzaam zijn. En daarmee verplicht tot deelneming in dat BPF. Echter er is geen wettelijke bepaling rond de verplichtstelling die toeziet op aanspraken en rechten die op grond van verplichtstelling reeds zijn verworven.

Indien de opgebouwde aanspraken en het bijbehorende vermogen gesplitst wordt van de toekomstige opbouw die elders wordt ondergebracht, en er dus ook geen premie meer betaald wordt voor het slapende bestand van premievrije aanspraken, is er geen verplichtstelling meer nodig.

Als de toekomstige opbouw is ondergebracht bij een ander BPF (door uitbreiding van de verplichtstelling van dat betreffende BPF) kan het opgebouwde vermogen voor de premievrije aanspraken worden overgedragen naar een andere pensioenuitvoerder, zo ook een APF.

Voor de vraag of de bij het BPF opgebouwde aanspraken en rechten overgedragen kunnen worden aan een andere uitvoerder zijn de regels van de Pensioenwet van toepassing. De Pensioenwet eist dat in geval van liquidatie er collectieve waardeoverdracht plaatsvindt naar een andere pensioenuitvoerder. Maar dat hoeft niet een ander (verplichtgesteld) BPF of verzekeraar te zijn. Het kan daarmee dus zeker ook een APF zijn.

Juist het APF biedt vervolgens de unieke mogelijkheid van ringfencing aan. De belangen van de deelnemers zijn daarbij geborgd in een afzonderlijke kring. Of indien gewenst kan het fonds ook instappen in een kring met andere pensioenregelingen.

Uitvoering in de praktijk

Dit nieuwe perspectief is inmiddels ook bij enkele BPF'en al concreet op de agenda geweest en het is van cruciaal belang om splitsen van verleden en toekomst standaard als optie in overweging te nemen. Zo hebben we gezien dat de vermelde aandachtspunten oplosbaar lijken te zijn en juist op een drietal aspecten belangrijke voordelen te behalen zijn door het inbrengen van de opgebouwde aanspraken en het bijbehorende vermogen in een APF, in vergelijking met bijvoorbeeld het overbrengen naar een ander BPF.

Korting ineens door dekkingsgraadverschil

Eén van de laatste mogelijkheden die een te liquideren BPF kan gebruiken is de impactvolle maatregel van het doorvoeren van een éénmalige kortingsmaatregel in geval van aansluiting bij een ander BPF. Hiermee wordt hard afgerekend met de opgebouwde aanspraken en ontvangen actieven, slapers en pensioengerechtigden een negatief resultaat. De pensioengerechtigden zien dit ook direct terug in de portemonnee. Dit is een ingrijpende maatregel waarbij goed afgewogen moet worden of er géén andere opties zijn die benut kunnen worden. We zien voorbeelden waar bij instappen in een ander BPF soms kortingen van toepassing zouden moeten zijn van tussen de 5 – 10%, percentages die lastig uit te leggen zijn.

Wanneer een fonds met een dekkingstekort tot een APF toetreedt in een eigen collectiviteitskring, waarbij de financiële opzet en risico's voor de deelnemers niet veranderen, kan dat gezien worden als voortzetting van een bestaande situatie. Het APF biedt dan de mogelijkheid om die korting niet bij aanvang door te voeren en de tijd te benutten conform het herstelplan. Simpelweg kan het opgebouwde vermogen, wat de lagere dekkingsgraad kent, ingebracht worden in het APF in een eigen kring. Het is deze optie, van het inbrengen in een eigen kring, die ook expliciet door

De optie van het inbrengen in een eigen kring is expliciet door de wetgever mogelijk gemaakt voor fondsen in onderdekking.

de wetgever mogelijk is gemaakt voor fondsen in onderdekking. De belangrijkste uitdaging, het dekkingsgraadverschil, wordt hiermee direct opgelost. Tegelijkertijd is dit een route die ook eenvoudiger en toekomstbestendiger lijkt dan de (tijdelijke) fusie van BPF'en.

Korting ineens door grondslagenverschil

BPF'en zijn ingesteld voor een specifieke bedrijfstak en veelal zie je dan ook verschil in grondslagen tussen de BPF'en. Zo zal de populatie van een BPF voor de zorgsector een andere samenstelling kennen dan het BPF voor de bouw. Denk alleen al aan het percentage vrouwen versus mannen in de populatie. Het samengaan van twee BPF'en betekent dan ook automatisch een herverdeling. Dit kan in het belang zijn van de ene of de andere populatie of een "gewogen gemiddelde" zijn. Of de één in het ander instapt, impact zal er echter altijd zijn. We zien in de praktijk voorbeelden waar verschillen ontstaan tussen de 2 – 3% van de voorziening. Juist door de unieke mogelijkheid van ringfencing in een eigen kring bij een APF blijft de populatie solidair met zichzelf. En kan dus ook ten principale de eigen grondslagen hanteren.

Bij het instappen in een multi-clientkring is er veel aandacht gegaan naar het voorkomen van perverse solidariteit, door ongewenste herverdeling tussen populaties. Wij hebben bewuste keuzes gemaakt om de opgebouwde aanspraken "actuarieel neutraal" te maken door de voorziening per deelnemer te bepalen op basis van geslacht, leeftijd, inkomensklasse en sector waarin de werkgever actief is.

Daarmee betaalt iedere deelnemer de prijs voor het risico dat daadwerkelijk gelopen wordt en wordt herverdeling zoveel mogelijk voorkomen.

Korting ineens door gedwongen verkoop van beleggingen

Eén van de meest kostbare aspecten bij een transitie is de transitie van het vermogensbeheer en specifieke aandacht is nodig hierbij voor de illiquide beleggingen. Zoals de term reeds doet vermoeden zijn dit beleggingen die in zichzelf niet op korte termijn liquide te maken zijn. En bij gedwongen verkoop tot aanzienlijke kosten kunnen leiden. We zien in de praktijk dat er BPF'en zijn die alleen toetreding faciliteren van een cash transitie.

Dat doen ze om nadeel te voorkomen voor de bestaande deelnemers. En daarmee dus bij een overgang het andere fonds dwingen om versneld de beleggingsportefeuille te verkopen. Kosten kunnen hierbij soms wel oplopen tot niveaus van meer dan 100 basispunten.

Ook het APF ambieert een standaardisatie, zo ook een standaardisatie in het vermogensbeheer. Tegelijkertijd is daar het (tijdelijk) instappen in een eigen kring eenvoudiger en dit biedt de mogelijkheid om de beleggingen door de tijd heen te verkopen. Tevens kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van crossing. Daarbij worden portefeuilles van verschillende partijen met elkaar gewisseld zonder additionele kosten. In de praktijk hebben we voorbeelden gezien dat bij toetreding tot een APF aanzienlijke kosten voor alle partijen bespaard kunnen worden.

Kortom

Vanuit juridisch perspectief rust er géén bezwaar op het overgaan van de opgebouwde aanspraken naar een APF, en dat maakt een nieuw perspectief waardevol om af te wegen in het borgen van de toekomstbestendigheid van een verplichtgesteld BPF.

In de praktijk zien we soms een dekkingsgraadverschil van 5 – 10%, verschillen in grondslagen van 2 – 3% en aanzienlijke transactiekosten van soms wel meer dan 100 basispunten, wat een totale benodigde korting vereist om in te stappen van soms 8 tot 14%. Door een instap in het APF kan dat voorkomen worden in het belang van het pensioenresultaat van de deelnemer.

Zoals aan alle oplossingen voor consolidatie zijn er afwegingen te maken. Bij de splitsing van het fonds wordt een knip aangebracht tussen oude en nieuwe opbouw. Daar zijn, zoals ook aangegeven, nadrukkelijk aandachtspunten bij te benoemen. Indien sociale partners echter bereid zijn om de toekomstige opbouw bij een andere pensioenuitvoerder onder te brengen dan het huidige BPF, dan kan het fondsbestuur naar onze overtuiging het onderbrengen van het gesloten fonds in een eigen kring bij een APF als een relevante optie overwegen. Die ook snel te realiseren is.

Dit is een nieuw perspectief, vandaag al inzetbaar, op de besluitvormingstafel van BPF'en en hun stakeholders.